

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ “Проф. д-р Параскев Стоянов” Варна

ФАКУЛТЕТ „ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА“

Утвърдена с Протокол на ФС № 02/17.05.2026г

Утвърждавам:
ДЕКАН

УЧЕБНА ПРОГРАМА

по

“Неврология и психиатрия“

Специалност “ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА”

Образователно-квалификационна степен “МАГИСТЪР”

Професионална квалификация “ЛЕКАР ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА”

Вид на занятията	Семестър	Хорариум- часа седмично	Хорариум-часа Общо
Лекции	IX	1	16
Практически упражнения	IX	1	14
Общо часа			30
Извънаудиторна заетост			
Форми на контрол	Текущ контрол		Изпит –IX семестър
Кредити (ECTS)		2	

2026г

Преподавател: доц. д-р Борислав Иванов, д.м.

АНОТАЦИЯ

Денталната медицина е обособена част от медицината, изучаваща и лекуваща заболяванията на устната кухина. Много често етиологията и патогенезата на тези заболявания са свързани с патологични процеси на целия организъм, в т.ч. и с неврологични заболявания. В тази връзка на студентите по дентална медицина е необходима добра подготовка по специалността „Нервни болести“. Изучаването на неврологията се налага поради тясната връзка между редица увреждания на централната и периферна нервна система и на устната кухина – най-често възпалителни, неопластични, травматични, засягащи черепно-мозъчни нерви (V, VII, булбарна група) и водещи до двигателни, сетивни и трофични разстройства на лицето и устната кухина. От друга страна, заболяванията на устната кухина и зъбите могат да бъдат причина за развитие на патологични процеси с възпалителен, неопластичен, алергичен и друг характер, засягащи нервната система.

Редовното обучение по неврология на студентите от ФДМ на български и английски език се провежда по програма, съобразена със спецификата на денталната медицина. Програмата и съдържанието на лекционния курс и практическите упражнения се осъвременяват всяка година, съобразно научните и практически нововъведения в областта на неврологията, заложен в международни и национални консенсусни документи. Подборът на лекционните теми в програмата, предложена за студентите от ФДМ, е подчинен на принципа за необходимостта от запознаване с основите на общата и специална неврология, с оглед изграждане на достатъчен минимум от фундаментални знания и оптимална профилираност, адаптирани към теоретичните и практически проблеми в денталната медицина.

Форми на обучение, контрол и оценка:

Лекции: 8 учебни часа.

Практически упражнения: 7 учебни часа.

Семестриалният изпит включва теоретична част с писмено и устно развиване на въпросите. Окончателната оценка се формира и на база оценката на асистента за представянето на студентите по време на практическите упражнения и от оценката от текущия контрол.

Тематичен план на лекциите и упражненията

Тема лекции	Часове	Тема упражнения	Часове
ОБЩА НЕВРОЛОГИЯ			
Въведение в неврологията. Рефлексна дейност. Двигателна дейност – централен и периферен двигателен неврон. Малък мозък. Координация на движенията. Екстрапирамидна система. Мускулен тонус	2	Анамнеза и неврологичен статус. Рефлексна дейност. Двигателна дейност – централен и периферен двигателен неврон. Малък мозък. Координация на движенията. Екстрапирамидна система. Мускулен тонус	2
Черепно-мозъчни нерви (I-XII). Периферна нервна система. Сетивност-обща и специализирана. Когнитивни функции. Съзнание. Сън. Диагностични методи в неврологията.	2	Черепно-мозъчни нерви (I-XII). Периферна нервна система. Сетивност-обща и специализирана. Когнитивни функции. Съзнание. Сън. Диагностични методи в неврологията.	2
СПЕЦИАЛНА НЕВРОЛОГИЯ			
Радикулити и плексити. Мононеврити и полиневрити, синдром на Гилен-Баре, неврит на VII ЧМН, тригеминална невралгия, глософарингеална и окципитална невралгия. Възпалителни заболявания на нервната система (менингити, енцефалити, миелити). Мозъчно-съдова болест – ИМИ, ХМИ, САХ.	2	Радикулити и плексити. Мононеврити и полиневрити, синдром на Гилен-Баре, неврит на VII, тригеминална невралгия, глософарингеална и окципитална невралгия. Възпалителни заболявания на нервната система (менингити, енцефалити, миелити). МСБ- ИМИ, ХМИ, САХ.	2
Тумори на главния и гръбначния мозък. Епилепсия. Множествена склероза. Паркинсонова болест. Болест на Хънтингтън. Болест ан Уилсон. Миастения гравис. Черепно-мозъчни травми. Главоболие. Амиотрофична латерална склероза. Деменции.	2	Тумори на главния и гръбначния мозък. Епилепсия. Множествена склероза. Паркинсонова болест. Болест на Хънтингтън. Болест ан Уилсон. Миастения гравис. Черепно-мозъчни травми. Главоболие. Амиотрофична латерална склероза.	1

Конспект
за изпит по неврология
за студентите от специалност „ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА" V курс

ОБЩА НЕВРОЛОГИЯ

1. Рефлексна дейност. Анатоомофизиология. Нормални рефлекс. Болестни промени на нормалните рефлекс. Патологични рефлекс- характеристика.
2. Периферна нервна система. Анатоомофизиология на периферни нерви, гръбначно- мозъчни коренчета., ганглии, плексуси. Симптоми и синдроми.
3. Черепно-мозъчни нерви- очедвигателни. Анатоомофизиология, симптоми и синдроми.
4. V ЧМН- анатоомофизиология. Симптоматика.
5. VII ЧМН - анатоомофизиология. Симптоматика.
6. Каудална група ЧМН- анатоомофизиология. Симптоматика.
7. Обща сетивност. Анатоомофизиология, симптоми и синдроми.
8. Специализирана сетивност- зрение, мирис, вкус, слух и равновесие. Анатоомофизиология, симптоми и синдроми.
9. Двигателна дейност. Централен и периферен двигателен неврон. Анатоомофизиология, симптоми и синдроми.
10. Екстрапирамидна система. Анатоомофизиология, симптоми и синдроми.
11. Малък мозък. Анатоомофизиология, симптоми и синдроми.
12. Гръбначен мозък. Анатоомофизиология и синдроми.
13. Когнитивни функции. Агнозии, апраксии, афазии.
14. Съзнание. Нарушения на съзнанието. Сън. Нарушения на съня.
15. Методи на изследване в неврологията.

СПЕЦИАЛНА НЕВРОЛОГИЯ

16. Цервикобрахиален и лумбосакрален радикулит и плексит.
17. Полиневрити и полиневропатии. Синдром на Гилеи- Баре.
18. Неврит на лицевия нерв.
19. Тригеминална невралгия. Глософарингеална невралгия. Окципитална невралгия.
20. Възпалителни заболявания на нервната система - менингити, енцефалити, миелити.
21. Мозъчно-съдова болест. Мозъчни инфаркти и кръвоизливи. Субарахноидална хеморагия.
22. Тумори на главния и гръбначния мозък.
23. Епилепсия.
24. Множествена склероза (МС).
25. Паркинсонова болест (ПБ). Болест на Хънтингтън (БХ). Болест на Уилсън (БУ).
26. Черепно-мозъчни травми (ЧМТ).
27. Главоболие.
28. Миастения гравис (МГ).
29. Амиотрофична латерална склероза (АЛС).
30. Деменции.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Неврология. под ред. Проф. И. Миланов. Медицина и физкултура, 2012.
2. Неврология. Учебник за студенти, под ред. Проф. П.Шотеков, Арсо, София, 2001.
3. Ръководство по Неврология, I и II том, ред. Проф. Ст. Янчева, Знание, София, 1998, 2000.
4. Ръководство за практически упражнения по Неврология, всички издания на разположение в Библиотеката на МУ- Варна.
5. Спешна медицина. Рестелини, Мале, Унгер. Актуална медицина, Варна, 1994.
6. Clinical Neurology, II ed., C. D. Marsden, T. J. Fowler, 1998, Arnold, L., S., Auckl, на разположение в катедрата.
7. The Coloring review of Neuroscience, D. M. McKeough, 1995, Little, Brown and Company, B., NY., T., L, на разположение в катедрата.
8. Principles of Neurology, IVth ed., R. Adams and M. Victor, McGraw- Hill Book Company, на разположение в катедрата.
9. Специализирана неврологична информация, достъпна чрез Интернет и системите за медицинска информация, в компютърната зала на МУ-Варна и в катедрата по Неврология.

Изготвил програмата: _____

/доц. д-р Борислав Иванов, д.м./

Ръководител катедра: _____

/доц. д-р Дарина Георгиева- Христова, д.м./

АНОТАЦИЯ

Цел на учебната дисциплина	Психиатрията, играе много съществена и все по-нарастваща роля в съвременната медицина и особено в съвременния свят, изпълнен с огромно напрежение, тревожност и несигурност, с непрестанно нарастващи изисквания към адекватна адаптация както на отделните членове на обществото, така и на обществата като цяло. В тази връзка преподаването по психиатрия при студенти медици заема важно място в учебния им план. Цел на обучението по психиатрия е бъдещите лекари да изучат основите на общата и специалната психопатология. Да се научат да разпознават основните симптоми, синдроми и нозологични единици, респ. разстройства, както и подходите и методите за тяхното благоприятно повлияване или излекуване. Наред с това те трябва да усвоят знания и умения, които им са необходими за провеждане на съответна превенция и профилактика на психичните и поведенческите разстройства.
-----------------------------------	--

Резултати за студентите в края на курса на обучение:

Знания	▪ Да познават клиниката на основните психични болести и разстройства, засягащи всички възрасти и свързани с различни причини. ▪ Да познават основите на общата и специална психопатология. ▪ Да познават честотата, разпространението, културалните, социодемографски особености на основните психични заболявания и разстройства.
Умения	▪ Да следват препоръчителната рамка за сваляне на анамнеза. ▪ Точно подреждане на психичен статус и докладване на установените нарушения с речник, съответен на психопатолоичните нарушения. ▪ Точно конструиране на диференциална диагноза на често срещани в психиатрията състояния, като се използва диагностичната класификация ICD-10. ▪ Идентифициране и обобщение на съответните биологични, психологически, културни и социални фактори, допринасящи за заболяването и възстановяването на пациента ▪ Използване на ефективни и емпатични вербални и невербални комуникационни умения при всички клинични срещи с пациента, техните семейства и болногледачи. ▪ Да изградят умения за общуване с болните, дори когато това е предизвикателство, да зачитат техните права и интереси.
Компетенции	Грижа за пациентите, която е състрадателна, подходяща и ефективна за лечение на здравословни проблеми и за промоция на здравето.

- Да събират важна и клинично значима информация за пациента.
- Да предоставят информация на пациентите и на членовете на семейството им, съобразена с етичните норми и законови рамки.
- Да познават индикациите за хоспитализация.
- Да описват процедурата на подходящ за пациентите и лицата, полагащи грижи за тях, език.
- Да разбират въздействието на психичното състояние върху пациентите и семейството им.
- Да изпълняват компетентно всички медицински процедури, изисквани в рамките на практиката им.

Медицински познания за утвърдените и развиващите се биомедицински, клинични и сродни (напр. епидемиологични и социално-поведенчески) науки и прилагането на тези знания към грижите за пациентите.

- Да придобиват нови научни и клинични знания.
- Да прилагат изследователски и аналитичен подход към решаването на клинични и научни проблеми.
- Да прилагат на медицински и научни знания в клинични ситуации.
- Да преподават на другите.

Междоличностни и комуникационни умения, които осигуряват ефективен обмен на информация и работа в екип с пациенти, техните семейства и други здравни специалисти.

- Да създават и поддържат терапевтична връзка с пациентите и семействата им.
- Да разпознават въздействието на културните вярвания и стигмата на психичните заболявания върху пациента, семействата и лицата, които се грижат за тях.
- Да работят ефективно като член на здравен екип.

Професионализъм, проявен чрез ангажимент за изпълнение на професионални отговорности, придържане към етичните принципи и чувствителност към разнообразни групи пациенти.

- Да демонстрират професионално поведение и отговорност.
- Да демонстрират хуманизъм и културна компетентност.

	○ Да поддържат емоционално, физическо и психическо здраве. ○ Да се стремят към непрекъснато личностно и професионално израстване. Системно ориентирана практика, която се проявява чрез действия, демонстриращи осведоменост и отзивчивост в по-широкия контекст на системата на здравеопазване, както и способността ефективно да се използват системни ресурси за осигуряване на оптимални грижи. ○ Да работят ефективно в различни среди и системи за предоставяне на здравни грижи, свързани с тяхната клинична специалност. ○ Да анализират риска и ползите в грижите за пациента и/или населението, когато е уместно. ○ Да се застъпват за качествени грижи за пациентите и за оптимални системи за грижи за пациентите. ○ Да работят в междупрофесионални екипи за повишаване на безопасността на пациентите и подобряване на качеството на грижите за тях.
--	--

Ключови компетентности за учене през целия живот¹, които дисциплината развива:	
Езикова грамотност способността за разпознаване, разбиране, изразяване, създаване и тълкуване на понятия, чувства, факти и мнения както в устен, така и в писмен вид, при използване на нагледни, звукови материали, аудиоматериали и материали в цифров формат в различни дисциплини и ситуации. Тя предполага способност за общуване и успешно разбиране с останалите хора по подходящ и съзидателен начин.	X
Многоезикова компетентност определя способността за ефективно ползване на различни езици по подходящ начин за комуникация. Тя като цяло обхваща същите основни умения като тези на езиковата грамотност: основава се на способността за разбиране, изразяване и тълкуване на понятия, мисли, чувства, факти и мнения както в устен, така и в писмен вид (слушане, говорене, четене и писане), в подходящ кръг обществени и културни контексти в съответствие със собствените желания или нужди.	
Математическа компетентност и компетентност в областта на точните науки, технологиите и инженерството	X

А. Математическата компетентност е способността за развиване и прилагане на математическо мислене и поглед с цел решаване на различни проблеми в ситуации от ежедневието. Като се стъпва на добра математическа грамотност, се набляга на разсъждението и дейността, както и на знанията. Математическата компетентност включва в различна степен способността и желанието за използване на математически начини на мислене и представяне (формули, модели, концепции, графики и диаграми). Б. Компетентността в областта на точните науки се отнася до способността и желанието да се обясни природният свят посредством натрупаните знания и използваните методики, включително наблюдение и експериментиране, с цел задаване на въпроси и формулиране на заключения, основани на факти. Компетентностите в областта на технологиите и инженерството са прилагането на тези знания и методики в отговор на предполагаеми човешки желания или нужди. Компетентността в областта на точните науки, технологиите и инженерството включва разбиране на промените, причинени от човешката дейност, и отговорността на отделния гражданин.	
Цифрова компетентност уверено, критично и отговорно ползване и ангажираност с цифровите технологии за учене, на работното място и за участие в обществото. Тя включва информационна грамотност и грамотност по отношение на данните, общуване и сътрудничество, медийна грамотност, създаване на цифрово съдържание (включително програмиране), безопасност (включително благосъстояние в цифрова среда и компетентности във връзка с киберсигурността), свързани с интелектуалната собственост въпроси, решаване на проблеми и критично мислене.	
Личностна компетентност, социална компетентност и компетентност за придобиване на умения за учене способността човек да разсъждава за себе си, да управлява ефективно времето и информацията, да работи конструктивно с други хора, да запазва своята устойчивост и да управлява собственото си учене и кариера. Това включва способност за справяне с несигурността и сложността, за придобиване на умения за учене, за подпомагане на собственото физическо и емоционално благосъстояние, за поддържане на физическото и психичното здраве, за воденето на здравословно осъзнат и ориентиран към бъдещето начин на живот, за съпричастност и за управление на конфликти в един приобщаващ и подкрепящ контекст.	X
Гражданска компетентност способността за действие като отговорни граждани и за пълноценно участие в гражданския и социалния живот въз основа на разбиране на социалните, икономическите, правните и политическите понятия и структури, както и световните събития и устойчивост.	X
Предприемаческа компетентност способността за действие в съответствие с благоприятни възможности и идеи и за тяхното трансформиране в ценности за другите хора. Тя се основава на творчество, критично мислене, способност за решаване на проблеми, инициативност, постоянство и умение за работа в сътрудничество с цел планиране и управление на проекти, които имат културна, социална или	

финансова стойност.	
Компетентност за културна осведоменост и изява разбиране и уважение към начина, по който идеи и значение се изразяват творчески и се предават в различните култури и посредством редица изкуства и други форми на културата. Тя включва ангажираност за разбиране, развиване и изразяване на собствените идеи и чувство за собственото място или роля в обществото по разнообразни начини и в най-различен контекст.	X

Методи на обучение
▪ лекции ▪ семинарни упражнения ▪ практически упражнения, решаване на практически задачи, казуси, дискусии, презентации.

Връзка с други дисциплини от учебния план на специалността
▪ Медицинска психология

ТЕМАТИЧЕН ПЛАН НА ЛЕКЦИИ И УПРАЖНЕНИЯ

№	I. ТЕМАТИЧЕН ПЛАН НА ЛЕКЦИИ	ЧАСОВЕ	СЕМЕСТЪР
1	Психично здраве и психична болест. Психоза. Био-психосоциален модел на психичните заболявания.	1	IX
2	Основни симптоми и синдроми в психиатрията-разстройства в съзнание, усещане, възприятие, воля-психомоторика , мислене, емоции, памет, интелект-деменция и олигофрени .	1	IX
3	Екзогенни психични разстройства. Личностови разстройства . Ксеростомия и хиперсаливация причинени от психотропни медикаменти	1	IX
4	Зависимости. Психични разстройства предизвикани от алкохол и ПАВ клинична картина.	1	IX
5	Шизофрения- форми, клинична картина и терапевтичен подход.	1	IX
6	Афективни разстройства - форми, клинична картина и терапевтично поведение	1	IX
7	Тревожни, невротични и дисоциативни разстройства. клинична картина и терапевтично поведение	1	IX
8	Спешни състояния в психиатрията. Агресия.	1	IX
ОБЩО ЧАСОВЕ		8	

№	II. ТЕМАТИЧЕН ПЛАН НА УПРАЖНЕНИЯ	ЧАСОВЕ	СЕМЕСТЪР
1	Принципи на психиатричната анамнеза и статус	1	IX
2	Комуникация-лекар пациент. Психотерапевтично поведение.	1	IX
3	Шизофрения -поведение	1	IX
4	Афективни разстройства – поведение	1	IX
5	Невротични разстройства – поведение	1	IX
6	Наркомании – поведение	1	IX
7.	Спешни състояния в психиатрията -поведение	1	IX
ОБЩО ЧАСОВЕ:		7	

КОНТРОЛ И ОЦЕНЯВАНЕ НА ЗНАНИЯТА, УМЕНИЯТА И КОМПЕТЕНЦИИТЕ

Качеството и обема на усвоените знания, умения и компетенции се установява с помощта на:

- **текущ контрол:** тест, решаване на казус, презентация.
- **краен контрол:** писмена/устна част: тест, практическо изпитване, развитие на тема от конспекта

Регламент за провеждане на семестриалния изпит

Допускането до семестриален изпит се осъществява въз основа на изпълнени задачи от графика за текущ контрол, както и посещение на над 60% на практическите упражнения.

Изпитът се провежда в един ден.

В началото на изпита се провежда стоп тест.

Съдържа два компонента – писмен и устен.

Крайната оценка се формира от резултатите от текущия контрол, стоп тест и семестриалния контрол в съотношение 30% : 10% : 60% и се записва като цяло число.

Форма на контрол	Коефициент на тежест	Резултат
Текущ контрол	0,3	А
Тест	0,1	Б
(Писмен + устен)/2	0,6	В
Окончателна оценка	1,0	А+Б+В

Обективността на оценяването се гарантира чрез прилагането на общовалидни критерии за определяне на нивото на усвоените знания и умения по учебната дисциплина, както следва:

Шестобал на система за оценяване	КРИТЕРИИ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НИВОТО НА ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНЦИИ	Степен на теоретична и практическа подготовка
Отличен 6	МНОГО ВИСОКО НИВО отлични резултати с незначителни пропуски в демонстрирането на знания, умения и компетенции	91-100 %
Мн. добър 5	ВИСОКО НИВО много добри резултати с минимални пропуски в демонстрирането на знания, умения и компетенции	81-90 %
Добър 4	СРЕДНО НИВО добри резултати с определен брой съществени грешки в демонстрирането на знания, умения и компетенции	71-80 %
Среден 3	МИНИМАЛНО ИЗИСКУЕМО НИВО владееене и демонстриране на знания, умения и компетенции в обсега на задължителния минимум на овладяване на дисциплината	60-70 %

Слаб 2	ПОД МИНИМАЛНО ИЗИСКУЕМО НИВО демонстриране на знания, умения и компетенции под определения минимум, при което е необходима допълнителна работа за неговото покриване	< 60 %
---------------	---	------------------

ЛИТЕРАТУРА и други източници на информация

Препоръчителна литература

1. Миланова, В. ред. Психиатрия, предназначен за студенти по медицина, дентална медицина психология, ерготерапия, за обучаващи се специализанти. Ред., Медицина и физкултура, 2012
2. Попов, Г., Психопатология, феноменология, методология. СТЕНО, 2012
3. Ачкова, ред. М. Психиатрия, С., Знание, 1996
4. Практическа психиатрия в два тома, под ред. В. Велинов, П. Маринов, София, АСЯ, 2009 (рецензент М. Ачкова)
5. Фармакопсихиатрия и психофармакология. П, Маринов. Изд. Горекспрес, София, 1998 (рецензент Ц. Цонев)
6. Иванов, Вл. Практическа психосоматична медицина. Изд. Знание, София, 1999
7. Шишков, Р. Шизофрения. Изд. СТЕНО, 2013, Варна
8. Дончев, П., под ред.: Ръководство по Съдебна психиатрия, Медицина и физкултура, 1987
9. Христозов Хр. Детска психиатрия. 1983. медицина и физкултура, София
10. Кожухаров Хр. ред. Психиатрия. Учебник за студенти и специализиращи лекари. МУ – Варна, 2018
11. Pridmore, S. Download of Psychiatry. University of Tasmania, Australia.
12. Child and Adolescent Psychiatry - A comprehensive textbook Edited by Melvin Lewis – 3rd Edition, 2002 Lippincott Williams and Wilkins
13. Rutter's Child and Adolescent Psychiatry 4th edition – Blackwell Publishing

КОНСПЕКТ

за семестриален изпит

1. Психично здраве и психична болест. Психоза.
2. Обща психопатология – разстройства на съзнание.
3. Обща психопатология – разстройства на усещания, възприятия и представи.
4. Обща психопатология разстройства в паметта, интелекта - деменция и олигофрени.
5. Обща психопатология разстройства в емоции и воля - психомоторика.
6. Обща психопатология разстройства в мисленето.
7. Екзогенни психични разстройства – определение и форми.
8. Психични разстройства, предизвикани от алкохол и ПАВ, клинична картина.
9. Шизофрения – клинични форми и клинична картина.
10. Афективни разстройства – мания.
11. Афективни разстройства – депресия.
12. Тревожни разстройства. Разстройства клинична картина и терапевтично поведение
13. Невротични и дисоциативни разстройства. Разстройства клинична картина и терапевтично поведение.
14. Личностови разстройства
15. Комуникация - лекар пациент. Психотерапевтично поведение.
16. Спешни състояния в психиатрията
17. Ксеростомия и хиперсаливация причинени от психотропни медикаменти.

Учебната програма е приета на:

▪ Катедрен съвет на Катедрата по „Психиатрия и медицинска психология“	Протокол № 3/14.05.2026г.
▪ Програмен съвет	Протокол № 126.05.26
▪ Факултетен съвет	Протокол № 127.05.26

Изготвил програмата:

(Проф. д-р Петър Петров, д.м.н.)

Съгласувал Ръководител катедра:

(Проф. д-р Петър Петров, д.м.н.)